

ÉS INEVITABLE LA DESAPARICIÓ DEL DELTA DE L'EBRE?

MANOLO TOMÀS*
Plataforma en defensa de l'Ebre
Tortosa

EL GLORIA A L'EBRE

El 19 de gener de 2020 es va iniciar un fort temporal que va afectar la Mediterrània amb onades de grans dimensions que van alterar d'una manera molt significativa tot el litoral català i que provocaren danys a platges i infraestructures costaneres. Al delta de l'Ebre, una pujada general del nivell del mar d'uns 80 cm aproximadament va provocar la inundació d'unes 3.000 ha d'arrossars i d'una part de l'illa de Buda, el trencament de la barra del Trabucador i va crear una alarma social general, ja que si bé es coneixien episodis d'intrusió marina, mai no se n'havien vist de tan contundents.

Aquest fet, tot i que ha estat general a tota la costa, ha evidenciat la vulnerabilitat i la fragilitat del delta de l'Ebre i ha representat un punt d'inflexió. D'una banda, per a crear una major consciència ciutadana dels valors ambientals, econòmics i paisatgístics que tenim a les Terres de l'Ebre i, de l'altra, per a donar un nou toc d'atenció a les administracions, tot i obligant-les a actuar perquè no quedin com a responsables de la pèrdua d'aquest ecosistema singular.

Malgrat que disposa de diverses figures de protecció i que és reserva de la biosfera, el delta de l'Ebre sempre ha estat el gran oblidat en les polítiques de gestió de totes les administracions. Com a curiositat, fins fa poc, segons la documentació de la *Confederación Hidrográfica del Ebro* (CHE), el riu Ebre acabava sota el pont del tren de Tortosa, a uns 40 km de la desembocadura (Fig. 1), i el seu curs més baix i el seu entorn eren definits com a zona costanera marítima. Per tant, fora de la gestió de l'organisme de conca.

A nosaltres no ens ha sorprès el que ha passat. De fet, ho estàvem advertint. Ja fa molts anys que la gent de les Terres d'Ebre veiem amb impotència com el litoral, cada vegada més debilitat, retrocedeix a un ritme diferent segons el tram,

---

* E-mail: coordbre@tinet.org

de l'ordre d'uns 10 m lineals per any i de manera constatable. Hi ha un debat sobre si el delta de l'Ebre és en regressió o si es tracta d'un procés de redistribució de sediments al seu litoral. És a dir, si es perd superfície o no. Nosaltres ens inclinem per les dues posicions: hi ha regressió alhora que modificació.

FIGURA 1. Baixada reivindicativa de piragües a Tortosa. S'observen les pintades *Lo riu és vida* i *No al transvasament*.

UNA MORT ANUNCIADA?

El delta està molt estudiat i la problemàtica que pateix es pot resumir en quatre amenaces principals: regressió, subsidència, intrusió salina i qualitat de l'aigua. Aquestes afectacions són tan clarament percebudes per la població com ignorades i menystingudes per l'administració que té a càrrec seu la gestió del riu, que no és altra que la CHE, amb seu a Saragossa.

El delta és el resultat de l'activitat del riu i, per tant, les prioritats que es marquen en la seva gestió són crucials. Cal ressaltar que l'Ebre és un riu intracomunitari, la gestió del qual correspon al govern central a través de la CHE, la qual està sotmesa a un *lobby* important, format per deu comunitats autònomes, empreses hidroelèctriques i grans comunitats de regants. En aquest esquema, la presència ebreca i del govern català és, a la pràctica, residual.

Els diferents plans hidrològics han previst el desenvolupament de 450.000 ha de nous regadius, 52 nous grans embassaments i canals de transport d'aigua. Si a això hi sumem les 980.000 ha de regadius, els més de 200 embassaments i preses i els nou transvasaments ja existents, s'entendrà que l'efecte sobre el delta de l'Ebre sigui devastador. No queden cabals d'aigua ni de sediment suficients per a la desembocadura. De fet, l'Ebre només arriba al mar entre vuit i deu mesos a l'any, ja que la resta dels mesos el seu cabal s'esvaeix abans.

En una situació de crisi climàtica com l'actual, en què la pujada del nivell del mar suma entre 3 i 6 mm/any i l'enfonsament (subsidiència) del delta hi afegeix entre 4 i 6 mm/any, esdevé obvi que en un període de 40-50 anys el mar inundarà definitivament el 40% de la superfície del delta.

No solament perillan els ecosistemes, sinó també tota l'activitat econòmica del territori, i per això la transcendència ambiental i social de la situació és enorme. Hi ha una sensació aclaparadora de pèrdua patrimonial i de futur.

RESISTÈNCIA EBRENCA

Al llarg del temps, les diferents administracions no han actuat per a solucionar la problemàtica que afecta el delta de l'Ebre perquè la prioritat que històricament s'ha assignat a les seves aigües ha estat el subministrament d'aigua, com a recurs mercantil, als anomenats *polos de desarrollo* (reminiscències de la planificació territorial franquista) de Saragossa, Barcelona, València i Múrcia.

Les propostes de transvasament de l'Ebre han estat una constant durant molts anys. Des de 1973 fins a 2008 hem lluitat contra vuit projectes de transvasament (el de Tarragona n'és un) i actualment encara continuen de manera soterrada mitjançant els canals Segarra-Garrigues (del Segre cap a Barcelona) i Xerta-Sènia (de l'Ebre cap a Castelló). Això sí, disfressats de regadius.

Des de les Terres de l'Ebre percebem Catalunya com una realitat que sempre hem vist desequilibrada, amb una concentració d'infraestructures i recursos a l'eix Tarragona-conurbació barcelonina, en detriment de d'una perifèria desatesa, sobretot el delta de l'Ebre i els Pirineus.

A les Terres de l'Ebre s'ha creat una consciència social molt estesa de defensa del riu com a element vertebrador del territori i també com a element d'identitat. Això ha facilitat la realització de grans mobilitzacions, a través de les quals hem intentat sensibilitzar el conjunt de la societat dels perills que envolten al delta de l'Ebre i de la necessitat d'actuacions per a solucionar-los (Figs. 2 i 3).

FIGURA 2. Participants en una concentració de la *Campanya pels sediments - Salvem lo delta*.

L'EBRE TÉ ELS RECURSOS PER A SALVAR EL DELTA

Tenim molt clar que el futur del delta i de les Terres de l'Ebre està estretament lligat a la gestió del riu (Fig. 3).

El temporal *Gloria* ha desenvolupat un corrent social i institucional de solidaritat i empatia amb la gent de l'Ebre. A Catalunya, hi ha el sentiment sincer que si el delta es perd, perdrem una part del país. Les declaracions polítiques de personalitats rellevants expressant el seu suport i amb voluntat de fer *alguna cosa* per a preservar el delta són benvingudes.

Però no hem d'oblidar que les decisions estratègiques que calen s'han de prendre sobre la gestió integral del riu, atès que és la base fonamental que pot assegurar els elements necessaris i imprescindibles per a mantenir l'estabilitat del delta, els quals no són altres que els sediments retinguts als embassaments i l'aigua per a transportar-los cap avall.

FIGURA 3. Manifestació ciutadana sota el lema *Joves en defensa de l'Ebre - Un riu de futur*.

L'Ebre té els recursos necessaris per a assegurar l'estabilitat del delta. Per aquest motiu pensem que l'esforç principal ha de ser la revisió del pla hidrològic de l'Ebre, alliberar-lo de l'excés de concessions injustificades de reg i regular la gestió dels embassaments, tot situant com a prioritat la política mediambiental, tal com ho indica el sentit comú.

Cal definir un cabal ambiental que asseguri les necessitats dels ecosistemes deltaics, que aturi la intrusió marina, millori la qualitat de l'aigua i permeti continuar amb les activitats econòmiques relacionades amb la pesca, l'aqüicultura, l'arròs i un turisme de qualitat.

Ja fa anys que llitem i aquest és el repte que ens vam marcar: convèncer les administracions i el conjunt de la societat de la importància de salvaguardar els ecosistemes del delta de l'Ebre, que són patrimoni de tota la societat. Si cal mobilitzar-nos, ho continuarem fent.